

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Kodutuse probleem” (omaalgatuslik arvamus)

(2012/C 24/07)

Raportöör: **Eugen LUCAN**

20. jaanuaril 2011 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse teemal

„Kodutuse probleem”.

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 28. septembril 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 475. istungjärgul 26.–27. oktoober 2011 (27. oktoobri istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 98, erapooletuks jäi 6.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Komitee soovib järgmist:

1.1.1 Euroopa Liit peaks suunama palju rohkem struktuurifondide (eelkõige Euroopa Sotsiaalfondi ja Euroopa Regionaalarengu Fondi) vahendeid kodutuse (*homelessness*) probleemile lahenduste otsimiseks, pöörates erilist tähelepanu alaliste eluasemete ehitamisele.

1.1.2 Euroopa Liidu ja liikmesriikide poliitika võitluses kodutuse vastu peaks tuginema inimõigustest täieliku kinnipidamise põhimõttel. Nende õiguste hulgas on ka õigus kättesaadavale ja kohasele eluasemele. Komitee arvates ei ole kodutuse probleem tekkinud mitte iseenesest, vaid poliitiliste ja majanduslike valikute tulemusena. Arvestades ELi praegu vaevavat kriisi, tuleks ELi 2020. aasta strateegia kaasava majanduskasvu eesmärgi raames nüüd kohe analüüsida jõukuse ümberjagamist.

1.1.3 Euroopa käsutuses on suur hulk õigusakte ambitsioonika sotsiaalelamumajanduse poliitika kohta (lepingud, hartad, rahvusvahelised dokumendid). Pealegi võib Euroopa Liit kooskõlastada sellealast tegevust, et innustada liikmesriike ratifitseerima muudetud sotsiaalhartat⁽¹⁾. Komisjon, Euroopa Parlament ja Euroopa Liidu Põhiõiguste Amet peaksid koostama iga-aastase aruande, milles hinnatakse põhiõiguste harta artikli 34 – mis käsitleb õigust eluasemetoetusele – kohaldamist liikmesriikides.

1.1.4 Eurostat peaks soodustama ühiste määratluste, indeksi ja näitajate kasutamist selleks, et mõista probleemi keerukust ja spetsiifilisust Euroopa tasandil ning et ühtlustada statistikat. Komitee soovib võtta Euroopa tasandil kodutuse probleemi määratlusena kasutusele peavarjuta inimestega tegelevate riiklike ühenduste Euroopa föderatsiooni (FEANTSA) loodud Euroopa kodutuse ja eluasemealase tõrjutuse (ETHOS) tüpoloogia.

⁽¹⁾ Muudetud Euroopa Nõukogu Euroopa sotsiaalhartat aastast 1961. Selle 1995. aastal muudetud versioonis lisati sotsiaalsete põhiõiguste hulka ka õigus eluasemele, kuid vaid 14 osalisriiki (43st) on selle oma riigi õiguses ratifitseerinud.

1.1.5 Euroopa Komisjon peaks välja töötama ambitsioonika strateegia kodutuse vastu võitlemiseks ja aitama liikmesriikidel koostada tõhusad riiklikud strateegiad, mis oleksid kooskõlas sotsiaalkaitse ja sotsiaalse kaasatuse teemalises 2010. aasta ühisaruandes pakutud suunistega ja milles võetaks arvesse kodutusteemalise Euroopa konsensuskonverentsi žürii soovitusi. Põhjalik Euroopa eluasemepoliitika kuuluks suurprojektide alla, mille käigus luuakse töökohti ja parandatakse inimeste heaolu, mis on ühed Euroopa Liidu aluslepingute eesmärkidest.

1.1.6 Arvestades asjaolu, et Euroopa 2020. aasta strateegia eesmärk on arukas, jätkusuutlik ja kaasav majanduskasv, siis teeb komitee ettepaneku, et EL jälgiks seda korrapäraselt ja töötaks välja poliitikameetmeid, milles võetaks muuhulgas arvesse seost kinnisvaraturu eluaseme hinna ja Euroopa kodanike võimaluse vahel osta või üürida eluase vastavalt oma sissetulekule.

1.1.7 EL peaks aitama liikmesriikidel oma kaasavates poliitikameetmetes arvesse võtta järgmisi aspekte: tänaval elamisest põhjustatud surmade vähendamine nullini; inimeste väärikus; mitme kahjutekitajaga juhtumid; kodutuse ära hoidmine; toetusajate vastutustundlikumaks muutmine ja kaasamine sotsiaalse või üürilepingu abil; Euroopa kulutõhususe eeskirjad eluaseme ja sotsiaalteenuste puhul; igas linnaosas alaliste eluasemete, sotsiaalkorterite ja ennetuskeskuste loomine⁽²⁾; lähene misviisi, mis võimaldaks kiiret juurdepääsu alalisele eluasemele.

1.1.8 Komisjon peaks looma kodutuse vastu võitlemise Euroopa ameti.

1.1.9 Liikmesriigid peaksid looma kriisiga võitlemiseks tulemuslikud strateegiad, kus asetatakse rõhk optimaalsele kulutõhususele, konsulteerimisele, avaliku ja erasektori partnerluste edendamisele ning kinnisvara laiendusele, arvestades, et kriisi tõttu on kinnisvarahinnad märkimisväärselt langenud.

⁽²⁾ Soome näidisprojekt „Ennekõike eluase” („*Housing first*”) näitab, et ühe abisaava inimese kohta on võimalik vähendada kulusid 14 000 euro võrra.

2. Taustteave ja üldmärkused kodutute probleemi kohta Euroopa Liidus

2.1 Kodutud on vaesuse vastu võitlemise Euroopa aastal (2010) ⁽³⁾ prioriteetne tegevusvaldkond.

2.2 Kodutute probleemi nimetati prioriteetse teemana esimest korda 2005. aasta ühisaruandes sotsiaalkaitse ja sotsiaalse ühtekuuluvuse kohta. Euroopa Komisjon avaldas 2007. aastal uuringu kodutuse hindamise kohta Euroopa Liidu tasandil ⁽⁴⁾.

2.3 Selle probleemiga võitlemine on muutunud prioriteetseks, seda enam, et tegemist on sotsiaalse kaitse ja sotsiaalse kaasatuse Euroopa strateegia olulise aspektiga.

2.4 Euroopa Liit koordineerib ja ergutab sotsiaalse kaitse ja sotsiaalse kaasatuse Euroopa strateegia (samuti tuntud nimetuse all „sotsiaalvaldkonna avatud koordinatsiooni meetod“) vahendusel riiklike meetmete vastuvõtmist ning vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu võitlemise poliitikameetmete arendamist, kasutades selleks süsteemi, mis põhineb aruandlusel, ühistel näitajatel ja poliitilistel lõppjäreldestel, mille Euroopa Komisjon võtab vastu ELi ministrite nõukoguga konsulteerides.

2.5 Euroopa Parlament on võtnud vastu hulga olulisi algatusi kodutute probleemi kohta, nt 2008. aastal vastuvõetud ⁽⁵⁾ kirjalik deklaratsioon tänaval elavate kodutute probleemi lahendamiseks. Selles deklaratsioonis kutsutakse nõukogu üles kiitma heaks ideed, mille järgi võetakse kogu ELi tasandil kohustus lahendada 2015. aastaks tänaval elavate kodutute probleem. 6. septembril 2010 avaldasid viis Euroopa Parlamendi liiget uue kirjaliku fraktsioonideülese ühisdeklaratsiooni vajaduse kohta kodutust käsitleva Euroopa strateegia järele. See dokument võeti vastu 2010. aasta detsembris. Komitee on seisukohal, et üldnimetatud ambitsioonikate eesmärkide saavutamise nõuab vahendite eraldamist Euroopa fondidest (Euroopa Sotsiaalfondist ja Euroopa Regionaalarengu Fondist).

2.6 2009. aasta lõpus tutvustas sotsiaalse kaasatuse valdkonna sõltumatute ekspertide ELi võrgustik aruannet ⁽⁶⁾ eluasemega seotud kodutuse ja tõrjutuse probleemi kohta ELi liikmesriikides. Aruandes kutsutakse üles pidama kodutuse küsimust lahutamatuks osaks sotsiaalvaldkonna avatud koordinatsiooni meetodist ning tõhustama ja jätkama selle küsimuse käsitlemist pärast 2010. aastat.

2.7 17. juunil 2010 võttis Euroopa Ülemkogu vastu uue Euroopa 2020. aasta strateegia. EL püüab 2020. aastaks kõrvaldada vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ohu vähemalt 20 miljoni

inimese jaoks. Komisjoni ettepanek 2020. aastaks näeb ette Euroopa vaesusevastase võitluse platvormi, et määrata kindlaks ja rakendada „meetmed riskirühmade ([...] ja kodutute) olukorra kergendamiseks“ ⁽⁷⁾.

2.8 2010. aasta oktoobris avaldas Regioonide Komitee arvamuse „Võitlus kodutusega“, milles ta kinnitas, et EL peab selle probleemiga võitlemiseks palju enam pingutama. Regioonide Komitee teeb ettepaneku edendada Euroopa tasandil ETHOSE tüpoloogiat, asutada kodutusega võitlemise koordineerimise ja toetamise Euroopa amet, soodustada kodutuse ära hoidmist ja kaasata neisse jõupingutustesse piirkonnad.

2.9 Komisjoni ja nõukogu sotsiaalse kaitse ja sotsiaalse kaasatuse teemalises 2010. aasta ühisaruandes ⁽⁸⁾ kutsutakse liikmesriike üles koostama strateegiad, mis keskenduksid ennetusele, alalise eluaseme jaoks lahenduste (sotsiaaleluasemed ja alalised eluasemed) otsimisele, lähenemisviisile, kus absoluutne prioriteet antakse eluasemele ja millega kaasneksid täiendavad sotsiaalteenused, ning ka juhtimise parandamisele.

2.10 2010. aasta kõige olulisemad soovitusel kodutuse probleemi lahendamiseks on selle konsensuskonverentsi ⁽⁹⁾ järeldustes, mis toimus Euroopa Komisjoni algatusel ja Euroopa Liidu eesistujariigi Belgia toetusel Euroopa vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastase võitluse aasta (2010) lõpus.

2.11 2011. aastal avaldas Eurostat ⁽¹⁰⁾ aruande 2009. aasta eluasemetingimuste kohta Euroopas („Housing Condition in Europe in 2009“), millest selgus, et 30 miljonit ELi kodanikku kannatab ruumipuuduse ja viletsate eluasemetingimuste käes.

3. Õigus eluasemele

3.1 Kodutute probleem võib otseselt ohustada Euroopa Liidu põhiõiguste hartas ⁽¹¹⁾ nimetatud inimõigustest kinnipidamist.

3.2 Harta artiklis 34 sätestatakse järgmist: „(3) Sotsiaalse tõrjutuse ja vaesuse vastu võitlemiseks tunnustab ja austab liit õigust sotsiaalabile ja eluasemetoetusele, et tagada [...] rahuldav elu kõigile neile, kellel puuduvad piisavad elatusvahendid“.

3.3 ÜRO inimõiguste ülddeklaratsioonis tagatakse õigus kohastele elutingimustele, mis hõlmavad juurdepääsu eluasemele ning meditsiini- ja sotsiaalteenustele. Kooskõlas selle artikli 25 lõikega 1 on „igal inimesel [...] õigus sellisele elatusasemele, sealhulgas toit, riietus, korter, arstiabi ja vajalik sotsiaalne teenindamine, mis on nõutav tema enda ja perekonna tervise ja heaolu hoidmiseks“.

⁽⁷⁾ <http://eurlex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=en&ihtmlang=en&lng1=en,fr&lng2=bg,cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,ro,sk,sl,sv,&val=509103:cs&page=>

⁽⁸⁾ <http://register.consilium.europa.eu/pdf/et/10/st06/st06500.et10.pdf>.

⁽⁹⁾ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=637&langId=en&eventsId=315&furtherEvents=yes>.

⁽¹⁰⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/publication?p_product_code=KS-SF-11-004

⁽¹¹⁾ ELi lepingu artiklis 6 sätestatakse, et „Liit tunnustab [...] Euroopa Liidu põhiõiguste hartas [...] sätestatud õigusi, vabadusi ja põhimõtteid, millel on aluslepingutega võrreldes samaväärne õigusjõud.“

⁽³⁾ www.2010againstopoverty.eu.

⁽⁴⁾ http://ec.europa.eu/employment_social/social_inclusion/docs/2007/study_homelessness_en.pdf.

⁽⁵⁾ Vt lisa.

⁽⁶⁾ <http://www.peer-review-social-inclusion.eu/network-of-independent-experts/2009/homelessness-and-housing-exclusion>.

3.4 Euroopa Nõukogu muudetud sotsiaalharta⁽¹²⁾ artiklis 31 sätestatakse, et igal kodanikul on õigus eluasemele, ja kutsutakse lepingupooli üles võtma meetmeid, mille eesmärk on teha kättesaadavaks kindlale tasemele vastav eluase; hoida ära ja vähendada kodutust, et see järk-järgult kaotada; muuta eluaseme hind kättesaadavaks piisava sissetulekuta isikutele.

3.5 Õigus eluasemele on sätestatud paljude ELi liikmesriikide põhiseadustes. Kohane eluase on vajadus ja õigus. Komitee soovib kõigil liikmesriikidel aidata tagada juurdepääs eluasemele kõigile inimestele, kellel on selleks kooskõlas riigi kehtivate õigusaktidega õigus. Komitee kutsub liikmesriike ja kodanikuühiskonda üles tagama järelevalve selle protsessi üle. Õiguspärase õiguse olemasolu moodustab aluse, millel saab määratleda ja arendada tulemuslikke poliitikameetmeid kodutute probleemiga võitlemiseks.

4. Halbade eluasemetingimustest tingitud sotsiaalne tõrjutus ja vaesus

4.1 Eurostat osutab⁽¹³⁾, et Euroopa Liidus kannatab 30 miljonit kodanikku ruumipuuduse ja viletsate eluasemetingimuste käes. 2009. aastal kannatas 6 % ELi elanikkonnast väga halbade eluasemetingimuste tõttu. Lisaks on 12,2 %-le ELi rahvastikust nende eluasemekulud võrreldes nende sissetulekuga liiga kõrged.

4.2 Tänaval elavad kodutud on vaesuse ja tõrjutuse kõige nähtavam ja äärmuslikum vorm. Kodutute probleem hõlmab siiski hulga muid olukordi, nt varjupaikades, ajutistes või ülemineku majutuskohades viibivad inimesed, ajutiselt perekonna või sõprade juures elavad inimesed, eri tüüpi asutustest lahkuma peavad inimesed, kellel ei ole eluaset, väljatõstmise ohus olevad inimesed ja ka need, kes elavad ebasobivas või ebatavalises kohas.

4.3 Juurdepääsu sobiva kvaliteediga eluasemele võib lugeda inimeste põhivajaduseks.

4.4 Halbu eluasemetingimusi iseloomustab puudulik varustus ja neid hinnatakse majutuskoha seisundi põhjal: halvas korras katus, vannitoa/dušširuumi ja tualeti puudumine või liiga pime eluase.

4.5 Mõned ELiga alates 2004. aastat liitunud liikmesriigid, näiteks Rumeenia, Poola, Bulgaaria ja Balti riigid⁽¹⁴⁾ on andnud teada sellest, et suur osa nende elanikkonnast elab väga halbades eluasemetingimustes.

4.6 Paljudes riikides on vaesus seotud eluaseme kõrgete kuludega: 67 % eurooplastest peavad inimväärset eluaset liiga kalliks.

Sellisel arvamusel ollakse eelkõige Tšehhi Vabariigis ja Küprosel (89 %), aga ka Luksemburgis, Maltal (86 %) ja Slovakkias (84 %).

4.7 Üks eurooplane kuuest kinnitab, et tal on raskusi igapäevaste eluasemekulude tasumisega⁽¹⁵⁾. 26 % ELi kodanikest peavad inimväärset eluaset meie ühiskonnas liiga kalliks. Kui kodanikelt küsitakse vaesuse põhjuste kohta, siis paigutuvad eluasemekulud neljandale kohale.

5. Elukohata ja kodutute inimeste probleemi määratlus

5.1 ELi tasandil ei ole olemas ühist tõhusat määratlust kodutute jaoks: see määratlus erineb liikmesriigiti märkimisväärselt. Kodutus on keeruline ja arenev protsess. Kodutu kategooriasse sattumine ja sealt väljumine on sellega kokkupuutuvate inimeste ja inimrühmade puhul erinev.

5.2 Elukohata inimeste hulgas võib eristada eri tüüpe ja rühmi, nt tänaval elavad üksikud mehed, tänaval elavad lapsed ja noored, lasteasutustest lahkunud noored, tänaval elavad üksikemad, terviseprobleemidega inimesed (nt alkohoolikud, sõltuvuses olevad inimesed, psüühiliste või psühhiaatriliste probleemidega inimesed), elukohata eakad inimesed, tänaval elavad perekonnad, etnilisse vähemusse kuuluvad elukohata inimesed (nt romad) või rändava eluviisiga elanikkond, sisserännanud elukohata inimesed, elukohata varjupaigataotlejad (pagulased), teise põlvkonna tänavalapsed, kelle vanemad on kodutud.

5.3 Peavarjuta inimestega tegelevate riiklike ühenduste Euroopa föderatsioon on välja arendanud eluasemega seotud kodutuse ja tõrjutuse nähtuste tüpologia (ehk ETHOSE tüpologia), mille kohaselt võib kodu tähendada järgmist:

— *füüsilisest vaatenurgast*: on olemas kohane eluase (või ruum), mis kuulub ainult konkreetsetele inimesele ja tema perekonnale;

— *õiguslikust vaatenurgast*: on olemas omandiõigus;

— *sotsiaalsest vaatenurgast*: on võimalik säilitada intiimsust ja inimestevahelisi suhteid.

5.4 See määratlus võimaldab kehtestada järgmised neli peamist kontseptsiooni: *kodutu olemine*, *eluasemeta olemine*, *viletsates eluasemetingimustes elamine ja sobimatus eluasemes elamine* – neid võib lugeda aspektideks, mis osutavad kodu puudumisele. Edasi jagatakse ETHOSes kodutud inimesed kategooriasse nende elutingimuste või nn kodu tüübi alusel. Need kontseptuaalsed kategooriad on jagatud 13-ks funktsionaalseks kategooriaks, mida võib kasutada mitmesuguses poliitikas, nt kodutuse probleemide kaardistamiseks või nende poliitikameetmete⁽¹⁶⁾ väljatöötamiseks, jälgimiseks ja hindamiseks.

⁽¹²⁾ <http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/socialcharter/presentation/escrbooklet/Estonian.pdf>.

⁽¹³⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/publication?p_product_code=KS-SF-11-004.

⁽¹⁴⁾ Eurobaromeeter.

⁽¹⁵⁾ Uue vaesust ja sotsiaalset tõrjutust käsitleva eurobaromeetri uuringu kohaselt (MEMO/09/480/27.10.2009).

⁽¹⁶⁾ ETHOSE tüpologia on aruande lisas. Vt ka <http://www.feantsa.org/files/freshstart/Toolkits/Ethos/Leaflet/EN.pdf>.

6. Statistika, indeksid ja näitajad

6.1 Euroopa Liidu tasandil ei kohalda riikide statistikaametid ja liikmesriikide muud ametlikud statistikaallikad elukohata inimeste kohta andmete kogumisel ühtset ja ühtlustatud meetodit.

6.2 ETHOSe arendatud mudelit koos kontseptuaalsete kategooriatega võib kasutada statistika koostamiseks ja kodutute kaardistamiseks, toetusesaajate vajaduste ja ka kohalike või organisatsiooniliste vahendite hindamiseks ning poliitikameetmete väljatöötamiseks, jälgimiseks ja hindamiseks.

6.3 Kodutust tuleks ELi tasandil analüüsida ja uurida, et mõista selle põhjusi ja struktuure ning suuta välja töötada poliitikameetmeid ning koordineerida ja ellu viia strateegiaid. Komitee palub, et Eurostat (andmete kogumise süsteemi EU-SIL⁽¹⁷⁾ abil) ja teised nende programmide eest vastutajad, mis on võimaldanud rahastada kodutute kaasamise soodustamiseks tehtud jõupingutusi, esitaksid viimase viie kuni kümne aasta kohta hinnangu, milles antaks ülevaade kodutuse arengust Euroopas.

7. Elukoha puudumisega seotud haavatavuse ja tõrjutuse riskitegurid: põhjuslikkus

7.1 Kodutusesni viivad põhjused on tihti keerulised ja omavahel seotud. Selline olukord tekib mitme teguri koostoimel.

7.2 On olemas eri tüüpi haavatavuse tegureid, millega tuleks tegeleda, et kodutust ära hoida ja kodutute probleem lahendada:

- *struktuurilised tegurid*: majanduslik olukord, sisseränne, koda-kondsus, kinnisvaraturu areng;
- *institutsioonilised tegurid*: peamised sotsiaalteenused, toetuste jagamise süsteem, institutsioonilised menetlused;
- *inimsuhetega seotud tegurid*: perekonnaseis, peresuhted (nt lahutus);
- *isiklikud tegurid*: puue, haridus, sõltuvus, vanus, sisserännanute olukord;
- *diskrimineerimine ja/või õigusliku seisundi puudumine*: võib puudutada eelkõige sisserännanuid ja teatud etnilisi vähemusi nagu romade kogukond.

8. Sotsiaalteenused või hädaabiteenused ning eluasemele juurdepääsu tagamise strateegiad

8.1 Kodututele pakutakse mitmesuguseid eluasemega seotud või muid abiteenused. Avaliku ja erasektori partnerluste edendamine on eluasemele juurdepääsu võimaldavate strateegiate elluviimisel väga oluline. Äärmiselt oluline on võimaldada alalist eluaset ja hädaabi-, meditsiini- ja sotsiaalteenuseid ning

edendada partnerlusi, eelkõige talvel ja suvel, kuna mõnedes riikides sureb teatav protsent elukohata inimesi igal aastal kõige kuumemal või külmemal perioodil.

8.2 Komitee soovib levitada uuenduslikke mudeleid ja heade tavade suuniseid liikmesriigi ja Euroopa tasandil, mis edendaksid neil tasanditel uuenduslikke ja interaktiivseid meetodeid, kus alaline eluase ja vajalikud täiendavad teenused peavad olema esimene valik. Avatud koordinaatsiooni meetod võib osutuda väga kasulikuks kodutute inimeste integratsiooni tulemuslike poliitikameetmete edendamisel.

8.3 Komitee soovib arendada mitmekülgsid teenuseid ja edendada miinimumeeskirju kõigi sotsiaalteenuste jaoks, mis on mõeldud elukohata inimestele, et vastata nende mitmesugustele vajadustele:

- otsene sotsiaaltegevuse: sotsiaal- ja õigusabi eluaseme saamisel, ajutised majutuskohad, sotsiaalmajad ja -korterid, toetus- ja abivõrgustikud, mitmesugust abi pakkuvad keskusid;
- eriteenused (HIV-viiruse kandjaist või erivajadustega elukohata inimesed jne);
- nõustamine, õigusabi ja ametialane koolitus;
- ettevõtlusvaimu arendamise koolitus kodututele ja sotsiaal-majandus;
- jälgimine ja toetamine (kogukondlik abi);
- perekesked, sotsiaalsed ja kultuurilised kampaaniad, ennetusprogrammid.

8.4 Komitee soovib viia ellu integreeritud strateegiaid, mis võimaldaksid luua piisavaid täiendavaid teenuseid kõigis valdkondades, et vastata toetusesaajate kõigile vajadustele, eelkõige vajadusele sotsiaaleluaseme järgi. Komitee peab kodutute tänaval suremise vältimiseks vajalikuks edendada õigusakte, mis kohustaksid igas piirkonnas looma kodututele vähemalt ühe nõuandekeskuse ja ühe hädaabimajutuskoha, mis suudaks mahutada tänaval elavate inimeste arvu jagu inimesi. Komitee rõhutab, et tuleb leida püsivaid lahendusi ebasoodsas olukorras inimeste integreerimiseks, ehitades majutuskohti ja alalisi eluasemeid ning luues täiendavaid sotsiaalteenuseid, eelkõige selleks, et võimaldada säilitada peresiseseid solidaarsussidemeid (vanemate ja laste vahel jne), ning võimaluse piires reintegreerida lapsed peredesse juhul, kui nad on vanematelt ära võetud vaesuse või raskete elutingimuste tõttu.

8.5 Komitee soovib liikmesriikidel töötada eelisjärjekorras välja keskpikad ja pikaajalised ennetusstrateegiad.

8.6 Kodututele mõeldud sotsiaalteenuseid ei tohiks korrapäraselt kasutada selleks, et korvata ebakõlasid sisserändepoliitikas või eriteenuste puudumist sisserändajate vastuvõtmiseks.

⁽¹⁷⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/microdata/eu_silc.

9. Konkreetsete märkused

9.1 Peavarju või eluaseme puudumine võib viia inimese allakäiguni, sotsiaalsel kuuluvusel (ebasoodsas olukorras rühma) põhineva diskrimineerimiseni, vahel isegi surmani (eelkõige äärmiselt külmal või kuumal aastaajal). Komitee arvates võib kodutus ohustada otseselt Euroopa Liidu põhiõiguste hartas (artiklites 1, 2, 3, 6, 7, 21 ja 34)⁽¹⁸⁾, läbivaadatud Euroopa sotsiaalhartas ning majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste paktis kirjeldatud inimõigusi.

9.2 Kodutute sotsiaalne integreerimine on keeruline ja raske protsess. Komitee palub Euroopa Komisjonil koostada ambitsioonikas strateegia, eesmärgiga aidata liikmesriikidel kõrvaldada tulemuslike riiklike strateegiatega abil kodutuse sotsiaalne probleem. Strateegiad peaksid keskenduma ühistele määratlustele, põhjustele, meetmetele ja mõjule. Komitee kutsub Euroopa Komisjoni valmistama ette teadlikkuse tõstmise kampaania kodutuse teemal ja rõhutab, et see on äärmiselt oluline. Komitee pooldab, et Euroopa poliitikameetmed ja strateegiad oleksid välja töötatud koostöös organisatsioonidega, kes osutavad sotsiaalteenuseid, eluasemest ilma jäetud inimeste, riigi ametivõimude ning teadlaste ja uurijate kogukonnaga.

9.3 Komitee soovib komisjonil julgustada liikmesriike pühendama tulevikus eelarvevahendeid ja erivahendeid kodutute aitamise programmide rahastamiseks ja kaasrahastamiseks (eelkõige Euroopa Sotsiaalfondi ja Euroopa Regionaalarengu Fondi raames). Komitee leiab, et struktuurifonde (Euroopa Sotsiaalfond ja Euroopa Regionaalarengu Fond) tuleks

2014.–2020. aastaks suurendada ja et lähenemisviis peaks olema täiendav. Lisaks soovib komitee liikmesriikidel lisada riiklikesse rakenduskavadesse kodutute probleemiga seotud strateegiad [viidates määrusele (EÜ) 1083/2006] ja meetmed, mille eesmärk on vähendada majanduskriisi negatiivset mõju juurdepääsul eluasemele.

9.4 Komitee soovib edendada Euroopa poliitikameetmeid, mille eesmärk on piirata igasugust spekulatiivset suundumust kinnisvaraturul. Komitee on selle poolt, et Euroopa ja riikide sotsiaalpoliitika analüüsimisel jälgitaks suhet igakuise netopalgaga ja eluaseme hinna vahel. Komitee on seisukohal, et juurdepääs inimväärsele eluasemele peab olema proportsionaalses suhtes igakuise laenu- või üürimakse ja igapäevakulutuste ning Euroopa kodaniku netopalgaga.

9.5 Komitee juhib tähelepanu asjaolule, et kodutus on mõnedes riikides üha levinum. Kui mõnede aastakümnete eest puudutas see probleem ainult tänaval elavaid täiskasvanuid, siis nüüd on see muutunud paljudes Euroopa riikides palju mitmekülgsemaks ja teravamaks probleemiks: üha rohkem on tänaval elavaid elukohata naisi, perekondi, peavarjuta lapsi ja noori, palgatöötajaid, kes on oma eluaseme kaotanud, kuna ei ole suutnud tasuda pangalaenu või kinnisvara- ja majanduskriisi tõttu, ning üha enam sisserännanuid või etnilistesse vähemustesse kuuluvaid peavarjuta inimesi. Nn teise põlvkonna tänavalapsed, kes elavad tänaval ja kelle vanemad on peavarjuta, on selgeks ja kahetsusväärseks tõendiks, et teatud piirkondades on kodutus muutunud kontrollimatuks.

Brüssel, 27. oktoober 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽¹⁸⁾ Euroopa Liit, 2010 / ISBN 979-92-284-2588-6, lk 391-403. Vt samuti arvamuse punkt 3.2.